

JEŠTĚ NEMÁTE RODOKMEN?

Nicole Mrzenová
Snímky Shutterstock, ČTK a archiv Jany Sopóci

Asi nevíme, že nějaký náš předek byl šlechtic pyšný se rozlehlým panstvím a krásným erbem. Pustit se do odhalování rodinné historie nám i tak může přinést mnoho. Je to nejen zábava na krácení dlouhých chvil, ale pomůže nám pochopit mnohé o nás samých.

V dnešní době žijeme velmi osamoceně. Pohybujeme se v rámci úzce vymezené rodiny, navštěvujeme maximálně prarodiče, tety a strýce. Že bychom se stýkali se sestřenicemi a bratry z pátého kolene a jinými vzdálenými příbuznými, je výjimečné. Vždyť je ani neznáme. A spousta z těch, kteří pocházejí z rozvedených a neúplných rodin, nepoznají ani všechny tety, strýce, babičky a dědečky...

Dříve, když rodiny žily pospolu (prarodiče na vejminku, tety a strýci s rodinami v blízkosti), se z generace na generaci předávaly informace o dávných předcích, vyprávěly se historky o chrabrých činech vzdáleného příbuzného atd. Dnes času na rodinné dýchánky s výpravami do naší minulosti mnoho není. Odhalovat spletité osudy vlastní rodiny tak musíme sami.

Vysvětlení a úleva pro černou ovci rodiny

„Poznání naší rodové historie nám může mnohdy odpovědět na nezodpovězené otázky či dokonce pochopit, odpustit například rodinné křivdy, kterých se naši předci nejen na nás dopustili. Můžeme ale také nečekaně pochopit, proč jsme bílou (nebo černou) ovčí rodiny a jako jediní jsme například manuálně zruční,“ vysvětluje, proč je dobré pustit se do bádání, genealožka Jana Sopóci, která se tvorbě rodokmenů věnuje od roku 2003. Dodneška jich vypracovala již přes 600 a k tomu několik desítek rodových kronik.

„Třeba tihněme k uměleckému kovářství a zbytek rodiny to nechápe, kde že se to prý v nás bere. Po sestavení rodokmenu zjistíme, že sedm generací našeho rodu se věnovalo kovářskému řemeslu, a poslední »

Na internetu je přehršel programů, díky nimž je vyhotovení rodokmenu otázkou pár minut. Stačí jen vložit fotografie a jména a vybrat design, který se nám nejvíce líbí

» vyhledaný předek z 16. století byl dokonce zbrojířem,“ směje se žena, jež se ke svému povolání dostala jako mnoho jejích kolegů a kolegyně – prací na rodokmenu vlastní rodiny.

„Vše asi začalo zvědavostí, kdo jsem a jaký mám původ já sama. V roce 2001, krátce předtím, než můj děda zemřel, jsem se dozvěděla o své rodině mnoho zajímavých

o dvě až tři generace nazpět, netýká, ale není tomu tak. To, co se stalo našim předkům i hluboko v minulosti, nebo to, jak se naši předci rozhodli žít, ovlivňuje dnes nás. Kdyby se můj prapraděda rozhodl poslechnout určité světové výzvy, nebyli bychom dnes v Čechách, ale na úplně jiném kontinentu. Třeba v Izraeli nebo v Brooklynu.“

učitelka němčiny, rodilá Němka, řekla: Ty jsi Židovka, vid’?“

Není někde můj strýček nebo sestřenka?

Vypracování rodokmenu neznamená jen strom se jmény a daty narození a úmrtí – přináší spoustu zajímavých informací. Jak říká genealožka Zdeňka Janouchová, pátrání po předcích je nejen budováním mostů mezi minulostí, přítomností a budoucností, ale hlavně poznáním sama sebe.

„Znát historii rodu je nejen zajímavé, ale může být i velmi užitečné. Například zjistíte, jak dlouho žili a na co zemřeli vaši předci. Také budete vědět, odkud pocházíte, co předci dělali, zda měli nějaký majetek nebo s kým můžete být příbuzní,“ vyjmenovává s tím, že v rodokmenu, který obsahuje například 150 osob, může být klidně 100 různých příjmení.

Například Jana Sopóci díky svému vlastnímu bádání objevila staršího bratra svého dědečka, který stále žije v Izraeli. Uprchl z koncentrač-

„Každý z nás si v sobě neseme lidi, kteří přišli před námi.“

Liam Callanan, americký spisovatel a profesor angličtiny

věcí. Začala jsem je více odhalovat a pátrat dál. To, co jsem zjistila, mi skoro vyrazilo dech. Další odhalování detailů bylo čím dál bolestnější. Ale vysvětlilo to mnohé z toho, co vím o své rodině z otcovy strany. Nejenže jsem mohla svého dědu pochopit, ale i já jsem našla svou identitu a sebevědomí,“ vypráví. „Dalo by se říct, že se nás historie, dejme tomu

Mladá žena se svěruje, že její dědeček jí ani nikomu z rodiny neřekl, že měl sourozence. „Bylo to pro něho velice bolestné. Neřekl, že zemřeli jako děti v koncentračním táboře spolu s jeho rodiči a širší rodinou,“ podotýká s tím, že všechno, co zjistila, mnohé vysvětlovalo. „Například to, proč mi v prvním ročníku na střední škole jedna velmi stará paní

Dneska známe pár nejbližších příbuzných, v dřívějších dobách se scházely i hodně vzdálené přízně

JAK NA TO

5 rad genealožky Jany Sopóci do začátku

1. Prvním krokem je vždy podívat se do svého rodného listu, a to i přesto, že víme, co v něm je. Tyto údaje si poznačíme do diagramu (stromu) buď na papír, nebo do genealogického programu, kterých je na internetu volně ke stažení hodně. Stačí si vybrat, který nám vyhovuje. Program doporučuji stáhnout do počítače a nevytvářet rodokmen na něčích webových stránkách.

2. Dále, pokud máme možnost, nahlédneme do rodných listů našich rodičů a ještě lépe do rodných, křestních, oddacích či jiných dokumentů prarodičů. Všechny tyto údaje zadáme opět do rodokmenu.

3. Nejdůležitějším údajem je místo narození. Podle toho pak poznáme, kde hledat.

4. Pokud jsou data narození našich předků starší sta let, můžeme již hledat na internetu, a to vždy podle kraje (Ize využít Mini badatelnu na mých webových stránkách <https://znamsvujpuvod.cz/badatelna/>, kde najdete ty nejzákladnější archivy v ČR a nyní i některé zahraniční).

5. Pokud máme informace o svých předcích, které jsou mladší sta let, musíme se obrátit na daný matriční úřad (u městského či obecního úřadu), kde jsou ještě tyto knihy uloženy. Jsou chráněny zákonem na ochranu osobních údajů, a proto musíme podat žádost a doložit naši přímou příbuznost s hledanou osobou. **Doporučuji požádat o doslovný výpis** (fotokopii záznamu), nikoliv o rodný list. Z těchto vyžádaných informací se již pak většinou můžeme posunout k pátrání na internetu, tedy pokud jsou dané matriční knihy již zdigitalizované. Pokud ne, uděláme si výlet do daného oblastního či zemského archivu a jeho badatelny.

MOHLO BY SE HODIT

Kde hledat na internetu

» Weby Jany Sopóci
www.puvod.cz
www.rodokmen-pomoci-internetu.cz
www.znamsvujpuvod.cz

» Web Zdeňky Janouchové
www.rodokmenyzenka.cz

» Česká genealogická a heraldická společnost v Praze – najdeme tu mj. adresy zdigitalizovaných matrik, oznámení o rodových srazech a kurzy genealogie.
www.genealogie.cz

» Projekt Genea – nabízí mj. databázi matrik a seznam profesionálních genealogů.
www.genea.cz

» Programy pro tvorbu rodokmenu. Pokud přes ně zveřejníme svůj rodokmen na internetu, velmi pravděpodobně najdeme vazbu na rodokmeny dalších „hledáčů“.
www.myheritage.cz
www.xtree.cz
www.wikitree.com
www.geni.com
ancestry.nethar.cz

INZERCE

Artróza - předčasné opotřebení kloubů

Nejběžnějším postižením kloubů je artróza, která se projevuje postupným narušením kloubní chrupavky. Ta se zdrsňuje, ztenčuje až postupně může i úplně zmizet. Tyto degenerativní změny chrupavky s sebou přináší významné omezení pohybu, ztuhlost kloubu, bolestivost, dochází k rozvoji zánětu a postižení okolních tkání, které bolí. Pečovat o klouby je nutné co nejdříve, aby nedošlo k fatálnímu postižení kloubu, které nelze již léčit. Prvními opatřeními k zajištění kvality chrupavky je snížení případné nadváhy, přiměřená pohybová aktivita a pravidelné užívání kvalitní kloubní výživy, která pomáhá ve zpomalování úbytku kloubní chrupavky. Kvalitním doplňkem stravy je GELATINA PLUS KASPLE, která obsahuje vysoce čistý KOLAGEN Q-PREMIUM s uceleným spektrem 20 aminokyselin, které tvoří kolagen I-III. Důležité jsou také obsažené minerální látky, vápník, hořčík, železo a nezbytný vitamin C, který přispívá k tvorbě kolagenu. Správná péče o klouby je nezbytným předpokladem spokojeného života i v pozdějším věku! www.oskarsalus.cz

CO MOŽNÁ NEVÍTE

Co je co?

RODOKMEN

Zaznamenává **pouze nositele rodového příjmení**, sleduje mužskou (otcovskou) linii předků. Zachyceny jsou i dcery, ale ne již jejich potomci s příjmením po otci. Na území Čech a Moravy se dá dostat k 10. až 13. generaci.

VÝVOD

Nejpoužívanější typ zpracování rodové linie, **zaznamenání jsou přímí předkové jednotlivce** – mužská i ženská linie. Postupuje se od současnosti do minulosti. Pokud jsou známy všechny osoby, znamená to v linii od 1. až po 7. generaci 254 osob.

ROZROD

Užíván především u šlechtických rodů, kde byl znám nějaký významný předek. Zachyceni jsou všichni jeho potomci, postupuje se od minulosti do současnosti. Můžeme zjistit tisíce osob.

niho tábora přes Itálii do tehdejší Palestiny. „Se strýcem jsem nyní v kontaktu, a jelikož již zapomněl česky, musela jsem se naučit alespoň základy hebrejštiny. Domlouváme se spolu hebrejsko-česko-německy. Dokonce jsem ho byla v roce 2012 navštívit, to bylo pro mě sebevědomí jako bomba, doslova. Nepopsatelný zážitek,“ líčí nadšeně, kam až nás může hledání dovést. Sama již pomohla dalším lidem, aby se setkali se svými živými příbuznými. „Jedním příkladem je rodilá Američanka, dcera Češky, která se ve svých 80 letech setkala s českými příbuznými. Sláva to byla veliká,“ vzpomíná.

Můžete to zkusit sami, ale pozor!

Zájem o sestavení rodokmenu v posledních letech stoupá. Přičinil se o to úspěšný pořad České televize *Tajemství rodu*, v němž svou rodinnou minulost zkoumaly známé osobnosti, ale také digitalizace archivů

a možnost zjistit mnohé z domova na internetu.

Pustit se do hledání rodinné minulosti tak může každý. Nejlepší začátek je vyzpovídat své příbuzné (hlavně ty nejstarší), shromáždit rodenné, křestní a oddací listy a další dokumenty. Připravit se na spoustu hodin u počítače a obrnit se trpělivostí. „Cesta za poznáním vlastního původu je dobrodružná a často velmi inspirující. Začít sestavovat rodokmen může skoro každý. Uznávám, není to vždy jednoduché, ale pokud se držíme určitých rad, pak to zvládnou i naše babičky a dědečkové – ano, i takové ‚samobadatele‘ mám,“ tvrdí Jana Sopóci, jež nejen sestavuje

rodokmeny na zakázku, ale také nabízí webináře a workshopy pro vlastní pátrání a vytvořila ojedinelý e-book *Jak si sestavit rodokmen?*

Že to pro začátečníka není jednoduché, ví moc dobře Zdeňka Janouchová. Když před lety začala sestavovat svůj vlastní rodokmen, zažila

O svých předcích lze zjistit mnohé na internetu z pohodlí domova. Začít pátrat tak může opravdu každý.

Takto impozantně vypadá rodokmen prvního československého prezidenta T. G. Masaryka. Když se pustíme do pátrání po svých předcích, můžeme mít klidné podobný

Šťastlivec je ten, kdo vlastní album s fotografiemi svých předků a ještě s popisem, kdo je kdo!

podle svých slov nejprve velké nadšení, ale brzy přišla velká skepse, že to nemůže zvládnout. „Prostudovala jsem množství knih o genealogii, prošla internetové zdroje, naučila se číst staré texty a orientovat ve starých mapách, zvládla hledání v matrikách, absolvovala kurz u České genealogické společnosti...“ popisuje a se smíchem doplňuje: „Když jsem svůj rodokmen ukázala rodině a známým, byli nadšeni. Jenže oni neviděli tu práci, kterou jsem si s tím dala! Řekla jsem si, že už dál nebudu žádný rodokmen sestavovat. Pak mě ale několik známých přemluvilo, abych ho sestavila také jim, a tím začala má profesionální dráha.“

Laik podle ní narazí na mnohá úskalí. „Největší oříšek bude písmo starých matrik. Ty jsou totiž psány kurentem (nikoliv švabachem). Používal se jak pro německy, tak pro česky psané matriky. Pro rozluštění zápisů je třeba hodně zkušeností a určitě se vyplatí alespoň základní znalost němčiny,“ podotýká s tím, že paradoxně ty úplně nejstarší matri-

ky jsou psány latinkou česky nebo latinsky. Problémem mohou být ale i digitalizované matriky. „Každý oblastní archiv má svůj vlastní systém a orientace v některých je poměrně složitá,“ naznačuje, že ani práce u počítače není hračka.

Nejčastější chyba, které se začátečníci dopouštějí, je podle její zkušenosti vkládání příjmení žen

po provdání do rodokmenu. „To je pak velice matoucí. Je nutné vždy uvádět u žen jejich rodná příjmení,“ radí s tím, že druhá velmi častá chyba je, že se nesledují čísla domů. „V jedné vesnici totiž žilo mnoho lidí se stejným příjmením, a tak se často při pátrání stane, že se dále do minulosti vydáte po chybné linii,“ varuje.

Zájem o rodokmeny v posledních letech roste. Přičinil se o to také úspěšný pořad České televize Tajemství rodu.

INZERCE

Peter Wagner
— POKOHLNÁ OBUV —

Objevte nejpohodlnější obuv Vašeho života!

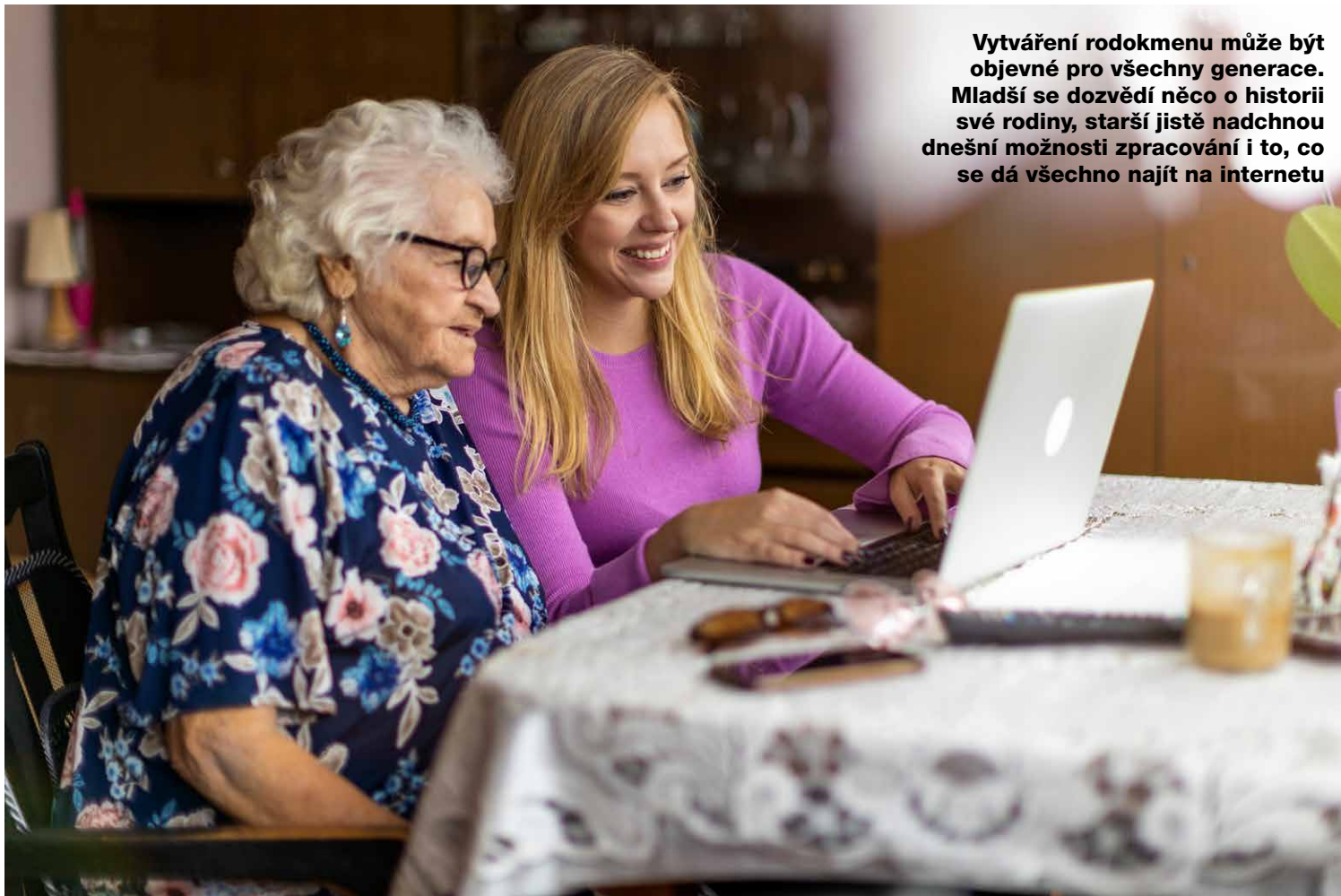
250,- Kč
SLEVA pro nového zákazníka*

KÓD POUKÁZU: XID202

* Nový zákazník je osoba, která dosud není u společnosti Peter Wagner registrována a zároveň nesdílí společnou domácnost se stávajícím zákazníkem.

381 001 001 • www.peter-wagner.cz

Vytváření rodokmenu může být objevené pro všechny generace. Mladší se dozvědí něco o historii své rodiny, starší jistě nadchnou dnešní možnosti zpracování i to, co se dá všechno najít na internetu

» Dostat se dá až do 16. století

Pokud nemáme čas nebo chuť vydat se po své historii sami, samozřejmě se nabízí využít služeb genealogů, kteří všechnu práci obstarají za nás.

„Rodokmen či kroniku si lidé nejčastěji objednávají jako dárek pro své blízké. Dalším důvodem je prostě touha poznat své předky nebo zjistit původ svého příjmení,“ odhaluje Jana Sopóci, proč se na ni klienti obracují.

Stejně tak to má Zdeňka Janouchová, která většinou vypracovává rodokmeny jako dárek k nějakému kulatému výročí. „Starší klienti pak chtějí zjistit, odkud pocházejí, co dělali jejich předkové, jak dlouho žili. Často si rodokmen začnou dělat sami, ale když narazí na zmíněný kurent, tak to vzdají,“ shrnuje. Podle Jany Sopóci chtějí zákazníci také zjistit, zda nemají šlechtické kořeny nebo zda nejsou příbuzní s nějakou historicky slavnou osobou, například s někým, kdo byl popraven při staroměstské exekuci po bitvě na Bílé hoře.

Nejlepší začátek je vyzpovídat své příbuzné (hlavně ty nejstarší), shromáždit rodné, křestní a oddací listy a další dokumenty.

Jak ale Zdeňka Janouchová upozorňuje, pravděpodobnost, že mezi předky odhalíme šlechtice, je téměř nulová. „Pokud je výchozí osobou vysoce postavený majetný člověk, tak ta šance samozřejmě existuje. Jinak si ale těžko můžeme představit, že by se třeba šlechtična provdala za sedláka nebo dokonce domkáře,“ vysvětluje, ovšem příznává, že jednou takovou událost našla. „Bylo to kolem roku 1720 a pravděpodobně zchudlá šlechtična se provdala za sedláka. Její otec, šlechtic, byl totiž jen šafářem.“

Právě v těchto dobách převážně pátrání končí. Podle Zdeňky Janouchové je to různé, podle farnosti. Někde matriky končí třeba už kolem roku 1750, jinde mohou být podstatně starší. „Většinou se lze dostat někde k roku 1680. Nejstarší zápis jsem našla v západních Čechách – oddavky z roku 1557,“ říká.

„Štrachání“ v historii klientů obohacuje i ostřílené odborníky. „Nikdy mě nepřestane překvapovat častá soudržnost starých manže-

lů, která se v archiváliích projeví tak, že když zemře jeden, nedlouho po něm odejde i druhý. Mluvím tady i o pouhém jednom dni, kdy manželé zemřeli doslova naráz, či týdnech a měsících, kdy ten druhý žalem umírá ještě týž rok. A co mne také neustále překvapuje, je věk nevěst. Nejmladší bylo 14leté děvče,“ příznává Jana Sopóci, která jako nejkurióznější ve své dosavadní práci uvádí zjištění původního příjmení jednoho svého klienta. „Toho ovšem nemohu jmenovat, protože se jedná o velmi neobvyklé příjmení a před 150 lety bylo vyslovováno tak, že bychom se dnes při jeho vyřčení velmi červenali. Z úcty ke klientovi to raději neprozradím,“ směje se.

Cesta do naší rodinné historie nám může odhalit spoustu tajemství. Může například osvětlit, proč se v některém kraji cítíme jako doma, přivést nám do cesty nové příbuzné... Navíc v dnešní koronavirové době nás třeba povzbudí zjištění, že naši předci také překonali mnohá těžká období. ■